

KÕIGI MAADE TÖÖLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

TURE NERMAN

EMA

Köök agulimajas, kus tänav on must, kehvrähva Põhja-Berliin.

Laud linaga, lamp annab valgustust, veekarafin sinine siin.

Roos tapeedis on pruun. Seinal vana portree.

Kägu kellas lööb veerandtund. Pesu trügitud, laotatud soovale. Naine väike ja kumardund.

Tulin sisse ta juurde kui ennemgi, mu sõber on siin, Max Bähr. Ust otsisin, leidsin viimati, kuid Max polnud enam süäl.

Ema ulatas kirja, mis tulnud just: — See kõik, mis temast on mul... Jäänd vaid pärust tsensori kustutatust: „Väike ema, jõudu olgu sul!“

— Ta langes Mackenseni põhjaar-mees,

oktoobri seitsmendal see... Ma nägin, ta silmad ei olnud vees, suur valu tal kuivatand vee.

Süski valitses end see üksik hing, emal süiski on püsti pääl.

— Mu ümber on tihkjuse mõttetu ring sest päevast kui langes poiss hääl.

Ta aknasse vaatas ja linnale, ta vait, vait rüetus must, ja tutva kardina vahele ei peitnud ta nuuksatust.

Kuid süäl õhkuma löi ta koltunud põsk,

vihaleek loitis silmade ees, ta tõusis sirgu, tal kergeks sai õhk, hääl mul pigistas: — Seltsimees!

Mu poiss on surnud, miks piinan end veel —

olen surmaks vist sünnitand ta. Üks miljoneist emadest, kurb kel meel, nende hulk on lõpmata.

Ei valu ei see mulle palju tee õil mu lõpmatuil unetuil, kuid kus ta langes, polnud meie armee, ei vabaduspuhanguil.

Miks Poolamaa lumme ta võitlema läiks,

röövkäigule kindrali ees?

Ma poja ju sünnitand, kasvatand üks, et töörahva väes võitleks mees.

Ei mure see elu, ei puuduse eest, ei armastus purustund, piin,

see häbi, mis keeb meie südamest, meil emadel süäl ja siin.

See häbi, et pojad ja mehed meil vere punase, keha ja pääl on ohverdand härrade sõjateil. Mu poeg oli selleks liig hääl.

Süis vaikus, ja aknasse värinal löi seitse üks kirikukell, vaasis lillekimp nagu surve all, köök, väikene naine nü hell.

Süis kaminast üles löi lõõmav leek toa valgustas punane läik; mul oli, kui vastaks minuski leek ja müriin maa üle käiks.

Süis nügemus see: oli teine Berliin, leek puhkes kui kevadeurb: on Unter den Linden tornides siin, meri naisi, kõik mustas, kõik kurb. Täis julgust ja trotsi süäl tõusid käed, oli punane lippude värv, ja: Vabadust! Leiba! — nü rahva-mäed,

hiigla hääl, lükkvel iga närv.

Nägin keisritki kahvatut ruttavat siit, täis ruttu ta auto käik, elab Siegesallee nagu tuliriit, tuhkhallina kantsler näib.

Nägin: keisrilossis üks suurem saal täis emasid igalt maalt, vaesed naised, kel riie on must või hall, käed tõusevad värisevalt, emad läänest ja emad idamailt, põhjast, lõunast ja igalt poolt... Euroopa mailt, veres voolavailt, kuuldus hääl, milles õrnust ja hooit.

See vastus maapõuest, see vastus hell, see kevadet hingavast maast, see vastus miljoneil haudadel, see: **Ema!** üks sõnalaast.

Ei, veel polnud see, oli unelm see. Nägin kardina vahel veel rahus istuvat, vaatavat linnale naise mustas, kel must on meel.

Tulin süia, kus ema on üksinda, siin puudub mu sõber Max Bähr, ja istudes sohval, sain lugeda kirja, millel on hall kuväär.

Ei, mitte veel... Liiga kanda see, täis valu see südant sööb.

Piir süiski on verele, higile, see päev kord tuleb ja lööb!

Tõlkind N. A.

KLASSIVÖITLUSE TÄNAPÄEVA FRONT

Tänapäeval on saand ikka selgemaks ja selgemaks, et kapitalism on arendand välja lõplikult, äärmuslikult oma produktsoonivõime. Produktsoonijõud on kasvand sedavõrd, et neile jõududele on muutund kitsaks ja takistavaks kapitalistlikud produktsoonisuhted, mille piirides nad liiguvad. Seda asjaolu tunnistavad kapitalismi kriis ja siia liituvad kriisinähted: laostuv tööstus, põllundus, kõikuvad rahaväärtused ning massiline viletsus, nälga ja tööpuudus. Kokkuvarisev kapitalism asetab päevakorda sotsialistliku majandussüsteemi nõude reaalsemalt kui kunagi varem. Kapitalismi piirides valmind ühiskonda edasiviivad jõud proletariaadi kantuna tungivad iseseisvusele ja võitlevad tormiliselt neid tõkestavate kapitalistlike produktsoonisuhete kõrvaldamise eest.

Kõigile rahvakihtidele on silmnähtav kapitalismi võimetus eluvahekorradade korraldamiseks. On läind tühja pärastmaailmasõjane lootus klasside lepitamiseks. Ühiskondlik protsess areneb koguni teises suunas. Kapitalismi ja sellele vastava poliitilise demokraatia vastu ei mäsä küll mitte üksinda töölisklass, vaid ka väikekoodanlus. Ometi lähtub väikekoodanlus teisist vaatekohtadest ja nimelt arvestab tõenäoliselt võimalusi kaotada oma seniseid eesõigus-tatud positsioone ja selletõttu teeb teisi järeldusi laostuvast kapitalismist, kuna samal ajal töölisklass püstitab sotsialistliku majanduse nõuded.

Väikekoodanlus oma mässus kapitalismi, eeskätt aga selle poliitilise korralduse vastu on juhitud püüdest säilitada, koguni kindlustada oma ülistuvat positsiooni töölisklassi, laiade rahvahulkade suhtes. Selle nõude piirides tunnistab ta vajalikuks majanduselu ja eeskätt riikliku korralduse ümberkujundamise ja tahab võidelda oma klassihüvede seisukohalt selle eest. Need püüded istutab koodanlus fašistlikku ideoloogiasse ja fašistlikesse vahendesse ja rakendab neid oma vasturevolutsioonilisis taotlusis.

Kordkorralt enam fašiseerudes koodanlus asetub teravasse rindesse ka töölisklassi vastu, et seda lahtipuhkevas ja ägenevas klassivõitluses lõplikult purustada. See koodanluse fašiseerumise protsess ei ole midagi iseäralist ega erakordset. Ikka suuremaid hulki poolehoidjaid suudab ta endale verbida, küllalt õigeilt aladelt lähtudes oma agitatsioonis. Fašism puhtkoodanliku liikumisena, mis peab kindlustama vankumalöödud koodanluse klassihüved kõigi võimalike vahenditega, loomupäraselt peagi haarab revolteeriva koodanluse mässu-meeloole oma raamesse ja selle kasvamisel muutub mõjuvõimsaimaks koodanlikuks parteiks. Fašistliku liikumise näol kujuneb töölisklassile fanatismi ja määratsemise hooga liidetud klassivaenlane ja vastane võitluses, kes tahab purustada töölisklassi uue majandussüsteemi kandjana ja koodanluse klassieesõiguste väärajana.

Klassivõitluse niitähtsal järgul proletariaat peab säilitama kõiki oma positsioone ja haarama kõigi tema käsutuses seisvate vahendite järgi, ennekõike aga vastama küsimusele, kes võiksid saada tema võitluslihtlasiks.

Fašismivastases võitluses töölisklass tihti on otsind liitu, koalitsiooni, vabameelse koodanlusega. Aga ometi rahvusvahelised kogemused teevad kaheldavaks sellise liidu positiivsed tulemused. Majanduskriisi süvenemisega ikka suuremas ulatuses määratsema sunnitul koodanlus fašiseerub. Kõik koodanlikud parteid suuremal või vähemal määral võtavad vastu oma taktikasse ja ideoloogiasse fašistlikke elemente. Fašistlik rinne kujuneb puhtkoodanlikuks rindeks, mis peab päästma kokkuvariseva koodanluse.

Selt seisundilt on see areng arusaadav ja seda võime märgata Eestigi koodanlike parteide juures, kes olenevalt oma laadist püüavad fašistlikke nõudeid kohandada nii linnakuu maakoodanlusele. Koodanlus ja selle poliitiline esindus fašiseerub. Aga millise koodanluse osaga saab

siis töölisklass otsida võitlusside-
meid, kui kodanlus liitub fašistlikku
võitlusrindesse, kui ta püüab haa-
rata kodanluse kontrrevoluatsiooni
meeleolu ja seda juhtida poliitilise
demokraatia ja senise majandamise
süsteemi vastu? Eestis näiteks ko-
danlikud parteid toetuvad osalt sa-
madele ühiskondlikele kihtidele, mil-
lest verbib omale poolehoidjaid ka
fašistlik liikumine välismail. Need
kriisi ja viletsuse tõttu aktiveeritud
kihid püüavad panna maksma oma
fašistlikku meelsust ka oma senistes
parteides. Kui see neil ebaõnnestub,
nad lahkuvad senistest parteidest ja
liituvad otseselt fašistlikku rindesse.
Suuremal või vähemal määral kuju-
neb niiviisi kodanluse poliitiline esi-
ndus fašistlikuks. Sellise meelsuse
küpsmine valmistab ainult ette ko-
danluse võimalikku üleminekut fašist-
likku parteisse ja seniste kodanlike
parteide purunemist. Fašistliku lii-
kumise kasv välismail tõesti kinnitab
neid väiteid.

Fašistlikult asetatud erakõnadelt
töölisklass muidugi ei leia omale liit-
lasi, kuid on mõeldav veel, et mõnin-
gate parteide kaadrid püüavad ujuda
vastu fašistlikule voolule. Ometi
tõrjutakse need eemale poliitilisest
elust, kuna kodanlike parteide mas-
side fašiseerumine areneb tõkestam-
atult kogu kodanluse paratamatu
fašiseerumise tõttu. Liitu otsides
nendega töölisklass koaleerub tähtsu-
setute viimsete romantikutega, kes

pole arvestanud ühiskondlike tõsi-
asju. Lõpuks aga nende erakondade
ühiskondliku aluse purunemisega,
mis paratamatult toimub, kuna väi-
kesed keskrühmad klassivõitlusest
välja tõrjutakse ja ühe poolega lii-
detakse, on sotsialistlik töölisliiku-
mine ise asetatud nende parteide ta-
semele, kuna ta on jäänd senise koa-
litsiooni poliitika ainsaks jätkajaks.
Loobumisega järjekindlast klassi-
võitlusest demokraatias sisalduv
võitluspinge laheneb kodanluse ka-
suks. Aga veel enam, siitpäälle on
mõeldav ka ülal vaadeldud väljatõr-
jumiseprotsessi jätkumine sotsialist-
liku töölisliikumise suhtes.

Töölisklass jääb klassivõitlusse
üksi, kui lakkavad tema ühishuvid
kodanluse või selle osadega. Parata-
matult fašiseeruvad kodanlusest ei
saa olla sotsialistliku töölisliikumise
liitlasi. Ummikusse jooksev kapita-
lism ja kõikuv poliitiline demokraa-
tia ei saa olla töölisklassi *sihiks*
teravnevas klassivõitluses, mis ühelt-
poolt on suunatud määratsevast, või-
tuikhkavast kodanlusest, teisel aga
juhitud organiseeritud töölisliikumise-
st.

Organiseeritud sotsialistlik töölis-
liikumine peab asetama nüüd päeva-
korda sotsialistlikud nõuded, seda
enam, et majanduslik olukord selleks
on küps. Neis otsustavais võitlustes
töölisklassil pole liitlasi, sest sotsia-
listlik majanduskord vastab esialgu
ainult tema klassihuvidele.

VÕIM — PLAAN — NOORPÕLV SOTSIALISMI PÄEVAÜLESANDED

Saksamaa sündmustel on kaks
külge. Ühel pool fašismi võrratu
pääletung ja tagasilöömine. Aasta
lõpus, mille kestes teda nähti juba
peaegu võimu juures, Hitler on
Saksamaal ümberhinnatud suurus,
võitja, kes on komistand lävel, vallu-
taja, kes on löödud enne kui ihalda-
tud võim sattus ta kätte. Täna on
aland lagunemine haakristilaagris.
Homme rahvusotsialism on veel par-
tei, kuid mitte enam liikumine.

Teisel pool sel aastal Saksa töölis-
liikumine on surutud tagasi, Saksa
sotsiaaldemokraatia heidetud välja
kõigist võimupositsioonest, mis ta oli

vallutand riiklikus võimuaparaadis.

Saksa sotsiaaldemokraatia ülemi-
nek opositsiooni ei tähenda ainult
poliitika teravat muutust vaid ka sü-
gavat vapustust ideoloogias, mida ta
arendas päraststõja-aastail. See, mis
näis võimuna, kuna see oli amet riig-
is, hävines Saksa tööliste silme ees,
hävitatud kodanluse jõhkra käega;
see, mida nimetati „töölisliikumise
riigistamiseks“, kaotas pinna. Neil
vapustustel oli küll alul Saksa sot-
siaaldemokraatias õudne mõju: see
päästis vallale vastuliikumise, mis
segaste argumentidega esindab refor-
mistlikku aktivismi. Aga faktid ise

toovad selguse: Saksa töölised saavad aru, et mitte riigipoliitika, vaid võimupoliitika on tööliklassi ajalooline ülesanne.

See maksab proletariaadi võitluses igal maal. Läänes, kus Prantsusmaal ja Belgias, Taanis ja Rootsis tööliklass teeb edusamme häaletussedelitega; idas, kus suur Vene töölis- ja talupojariik vallutab määratud sise-misi raskusi; Kesk-Euroopas, kus tööliklass peab opereerima kõigi vahenditega, peab olema relvastatud kõigi võimaluste vastu: demokraatias valitsema ja fašismi ning reakt-sioonilise diktatuuri vastu kaitsma, kui vaja, relvadega. Teed on mitme-gused. Siht on sama.

Otsustav on, et teed käiakse kindla pilguga sotsialistlikule sihile ja ala-lise mõttega ainsale vahendile, mis viib sellele sihile: võim. Tööliklassi õpetada mitte riigioiguslikult, mitte putšistlikult, vaid võimupoliitiliselt mõtlema, see on meie päevade suur ülesanne.

Agas see ülesanne võib olla täidetud ainult siis, kui tööliklass on selgusel teest võimu juurde, kui ta on otsus-tand käia seda teed plaanikamalt kui seni. Viimase poolteise aastakümne kogemused on õpetand meid, et pal-jud pettumused, paljud äpardumised olnuksid välditud, kui liikumine oleks otsind omale tee mitte ainult taktikas, teatud hetke tingimuste ko-haselt, vaid ka strateegiliselt, suure plaani järgi. Viisaastaku tulemused Venemaal on eelkõike selles, et ta suurte, massidele mõistetavate sih-

tide abil on äratand masside moraal-sed energiad, on laiendand sotsialist-liku mõtte külgetõmbejõu kaugele üle Venemaa piiride. Teiste maade hoopis teistes tingimustes võita sot-sialismile sama külgetõmme, igal maal ja rahvusvaheliselt teha kõik võimalik plaanikalt, valmistada võimuvallutamine plaanikalt ette: see on meie aja teine suurülesanne.

Agas kes peaks täitma selle üles-ande? Venemaal, pööraselt karmides tingimustes, noorpõlv on sotsialistliku plaani kandja. Kapitalistlikel mail see noorpõlv — mitte ainult prole-taarne, kogu noorpõlv — praegu on täielikult lahti juurdunud, eemalda-tud igast tööst, haaratud igast meele-heitest, iga fraasi ja iga Hitleri pete-tud. Selgitada sellele noorpõlvele — kogu noorpõlvele —, et kapitalism on süüdi ta majanduslikus ja hinge-lises viletsuses; näidata talle, et surev kapitalistlik maailm peab jääma süüdlaseks elluärkava generatsiooni ees ta nõuete täitmisel; täita teda teadvusega, et ainult uus ühiskond võib anda uuele generatsioonile õigust eluks, iluks ja kultuuriks: kogu selle lõhestatud aja lõhestatud noorpõlv saata otsustavasse võitlus-tesse kapitalismi vastu, teha nad loot-vaiks, võiduvaimusteks sotsialismi sõdureiks — see on meie aja kolmas, suurim ülesanne.

Nende kolme parooliga: võim — plaan — noorpõlv! tahame käia uut aastat. Nende kolme parooliga täi-dame uue aja.

(Arbeiter-Zeitung 1, 1933).

UUT KIRJANDUST

Eesti Noorsotsialistliku Liidu kir-jastusel ilmub Karl Marx'i 50. sur-mapäevaks (14. märtsil) Marx'i ja ta õpetust käsitlevat kirjandust. Ilmub tõlkes kõigepäält Karl Marx'i tähele-pandavalt selge töö „Palgatöö ja ka-pital“ Friedrich Engels'i eessõnaga. See raamat annab põhikäsitluse Marx'i majandusõpetuse ühest täht-sast osast. Raamat ilmub müügile odava hinnaga — 25 senti. Nigol Andreseni sulest ilmub samaks ajaks Karl Marx'i elulugu, mille järgi puu-dus oli ammu tunduv. Seegi brošüür läheb levitamisele odavahinnalisena

(10 senti). „Sotsialistlik Võitlus“ nr. 4 ja „Rünnak“ nr. 2 ilmuvad Karl Marx'i numbritena.

Senistest vastavaist teostest eesti keeles olgu mainitud: Karl Marx ja Friedrich Engels — *Kommunistlik manifest*, mis annab marksistliku ühiskonnakäsitluse pääjooned; Max Adler — *Marksism — proletaarlik eluõpetus*, sissejuhatus Marx'i õpe-tuse parimaks tundmaõppimiseks. Siin ja sääl on saadaval ka Venemaal trükitud Karl Kautsky kokkuvõtlik ja selge käsitus Karl Marx'i majandus-likes õpetused.

„Jõudude ümberkorraldamine“ Scarlatini šarž „Avanti's“ (Leenin, Vilson, Lloyd George, Clémenceau — maailmapoliitiline malemäng)

NIGOL ANDRESEN

KOLM JAANUARIS KAOTATUD JUHTI

Kalendriaasta esimene kuu on saand suurtegi kaotuste kuuks. Kogu maailma võitlev proletariaat mälestab igas jaanuaris kolme oma juhti: *Leeninit*, *Liebknechti*, *Luxemburgi*. Kõik kolm on olnud asendamatud töölisliikumise ennesõjases järgus, kõigil neil on määratu tähtsus maailmasõjale järgnend revolutsioonides, esimesel Venes, kahel järgmisel Saksas; kuid *rahvusvahelistena* sotsialistidena nad kõik on seoses kõigi maa- töölisliikumisega.

Leenin sündis 1870. aastal Simbirskis, idapoolsel Euroopa-Venemaal intelligentes perekonnas, siis veel *Uljanovi* nimega. Juba nooruses aga *Vladimir Iljč* sai revolutsiooniliseks võitlejaks, juba noormehena võis astuda ägedasse võitlusse keisri ainuvalitsuse vastu. Kord vangistatud, kord põrandaalune organisator, ta veetis siiski hulga aastaid maapaos, Šveitsis, Prantsusmaal ja Saksamaal. Need maapaoaastad tähendasid varjunimega elavale *Leeninile* suure teoreetilise töö tegemist algava Vene töölisliikumise jaoks, marksistliku töölisliikumise juhtimist kirjanduse, kirjade ja saatkondade kaudu ning rahvusvahelise sotsialistliku liikumise kaasjuhtimist rahvusvahelistel kongressidel. Kõikjal avaldus *Leenini*

suur juhiandekus ja teoreetiku ning praktiku koosväljendus ühes isikus. Õige, *Leeninil* tekkis vastuolo Lääne- ja Kesk-Euroopa sotsialistidega, kuid ka osa Vene enda marksistliku sotsialismiga. 1903. aastal tekkis lõhe Vene sotsiaaldemokraatlikus parteis küsimuse ümber, milliseid nõudeid tuleb asetada partei liikmele. Sel ajal, kui *vähemik* Vene parteid asus samal seisukohal kui Lääne seltsimehedki, et parteiliikmete *kohustus* piirduks liikmemaksumaksimise ja partei distsipliini täitmise ning programmi tunnustamisega, kõik muud ülesanded aga oleks vabatahtlikud, nõudis *Leenin enamikuga*, et parteiliikmete arv võiks olla piiratum, selle eest aga liikmeil oleksid suured kohustused, mis lähendaksid iga parteiliiget *elututsevolutsionääri* tüübile.

Võib olla, *Leenini* rühmal Vene olukorras, kui liikumine oli põrandaalune, oli teataval määral õiguski — ainult see käsitlus liikmeist oleks lükkand sotsialistliku teadvuse harimise laiemais töölishulkades kauemaks edasi, oleks ühtlasi ehk suurendand partei väikeste hulkade mõju ja löögivõimet. Kuid partei lõhenemine *vähemlasteks* ja *enamlasteks* tõi võitluse sotsialistliku liikumise sissepoole ja sellega vähendas kummagi rühma mõju.

1917. aasta revolutsioon, mis üldise sotsialistliku käsitluse järgi pidi olema *kodanline* revolutsioon, mis pidi asetama tsaari ainuvalitsuse asemele *poliitilise demokraatia*, kuid mis oleks jätnud kodanlusele majandusliku võimu. Oli üldine arusaamine, et Venemaal ei ole võimalik sotsialistlik pööre, kuna kapitalismi areng ei ole veel vajalisel kõrgusel. Leenini ja teiste enamlaste käsitlus aga oli, et proletariaat peab vallutama võimu igal korral, kui see on võimalik, ja novembris 1917 teostati Leenini juhtimisel võimuvallutamine radikaalsete tööliste ja sõdurite poolt enamlaste juhtimisel.

Oma raamatu „Riik ja revolutsioon“ lõpus Leenin kirjutab, et meeldivam on lahendada marksistlikku riigikäsitlust tegelikult kui sellest kirjutada. Ometi kauaks Leenin ei saa jääda Vene *kommunistliku* revolutsiooni juhtimisele (enamlased hakkasid nimetuma hiljem kommunistideks): ta suri 21. jaanuaril 1924.

Leenin oli Vene revolutsiooni geniaalne juht, kuid ühes asjas tema, veel enam ta õpilased on teind vea: nad on arvand, et *kõigil maadel* proletariaat peab vallutama võimu samal viisil kui Venemaal, nad on arvand ka kasu tulevat proletaarse liikumise rahvusvahelisest lõhenemisest. Kuid sellestki hoolimata, oskame tunnustada suurt tööd, mille on teind Vene revolutsioon Leenini tähe all, lootes, et klassivõitluse edespidine areng parandab vead, mille on teind nii kommunistid kui ka üks osa sotsialiste töölisi liikumise lõhenemises.

Nagu Leenin, nii ka

Rosa Luxemburg

on pärit Venemaalt. Ta sündis 1870. aastal Vene valitsuse all olevas Poolas Zamosc'i linnas poolpoolastund juudi intelligentses perekonnas. Juba keskkooliõpilasena Rosa oli sunnitud põgenema vangistuse eest Saksamaale, ja sinna ta jäi elu lõpuni, juhtides ühtlasi Poola marksistlik-sotsialistlikku liikumist, mis püsis vabana rahvuslikest pettepididest. Ta kuulus rahvusvahelise sotsialistliku liikumise vasemtiiba, kuid kindlasti ühtlase organisatsiooni alusel.

Maailmasõja eel Rosa Luxemburg tõusis sotsialismi teoreetikute esirinda

Rosa Luxemburg

oma uurimusega kapitalismi akumulatsioonist (laienemisest). Maaailmasõja ajal ta kuulus kindlate sõjavastaste sekka, ta oli vangistatud, kuid samal ajal jatkas võitlust parteis mõjulepääsnuud sotsiaalpatritismi vastu revolutsioonilise sotsialismi eest. Ta ei saand kaua töötada kaasa Saksa revolutsioonis: ärkav reaktsoon nõudis ta omale ohvriks, 3. jaanuaril 1919 ta tapeti reaktsooniliste ohvitseride poolt.

Karl Liebknecht

on seotud eriti proletaarse noorteliikumisega. Ta sündis Leipzgis 1871. aastal Saksa sotsiaaldemokraatliku partei asutaja Wilhelm Liebknecht'i pojana. Juba noorena ta valiti Preisi maapäeva saadikuks, hiljem ta sai riigipäevaliikumeks. Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal, mis asutati 1907. aastal, võlgneb tänu eriti Karl Liebknechtile, kes Saksa sotsialistliku noorteliikumise juhina võttis kõige energilisemalt osa Internatsionaali asutamisest kui ka selle algatud sõjavastastest võitlustest. Esimesena Saksa sotsiaaldemokraatias Karl Liebknecht hääletas maailmasõja ajal Saksa parlamendis sõjakrediitide vastu, olgu gi et sotsiaalpatritootlikult häälestatud rühm suure enamikuga otsustas toe-

Karl Liebknecht kõneleb revolutsiooni-
mittingul

tada „oma“ valitsust. Kogu maailma-
sõja kestvusel ta õhutas sõjavastast
võitlust, juhtis revolutsiooni kaasa,
kuid langes temagi koos Rosa Lu-
xemburgiga reaktsiooni verejanu oh-
riks.

□

Kolm jaanuaris kaotatud juhti tu-
letavad meile meelde mitte üksi revo-
lutsioonilise sotsialismi suuri ülesan-
deid. Need meenutavad ka vajadust
kindlustada proletariaadi positsioo-
ne, kui ei ole oustustavaid võitlusi,
säilitada ja kõvendada proletarise
võitlusfrondi ühtlust ja teha ta löö-
givõimeliseks ning visaks.

NOORED JA PARTEI.

Tšehhoslovakiya saksa sotsiaaldemo-
kraatliku partei kongressil (29. okt.
— 1. nov. 1932) esines sotsialistliku
noorsooliidu sekretär Rudolf Geissler
järgnevalt:

Oleks vaesusetunnistus mitte ai-
nult kongressile vaid kogu parteile,
kui läheksime koju arvamise, mis
siin juba avaldati, et praegu diskus-

sioon noorpõlveprobleemist on täiesti
akadeemiline küsimus. See ei sobi,
praegustel läbirääkimistel. Ei ole
juttu sellest, et kasvatada noorpõlve
partei koalitsioonipoliitikale, vaid et
ta võita sotsialismile (küduavaldise-
sed).

Kord juba üks parteikongress toi-
mis noorpõlveprobleemiga, siis mat-
sime vaidluse omas majas maha ja
lõime organisatsioonilised celdused
eri organisatsioonide koostöök. Prae-
gu peab määrama **vaimsed ja psüh-
holoogilised alused** noore generatsioo-
ni võitmiseks parteile. Meie peame
küll kasvatama klassivõitluse sõdu-
reid, ei või aga seejuures jätta hoo-
letusse mõtlemise kasvatamist. Kogu
kodanline noorteliikumine on politi-
seeritud, ja tähelepandav osa võit-
lusest noorte pärast peetakse poliiti-
lise noorteliikumise alusel. See üles-
anne langeb Sotsialistlikule Noorsoo-
liidule. On aga ka tegemist noore
generatsiooni aktiveerimisega 20 ja
30 vahel parteis, ja ma palun teid
võtta vastu Sotsialistliku Noorsoo-
liidu ettepanek **noortefrondi liik-
mise** kohta, mis teeb omale sihiks
näidata noorele generatsioonile par-
teis kätte nende omad erikised üles-
anded. See aga ei ole ainult Sotsia-
listliku noorpõlve asi ükski, vaid üld-
liikumise asi, kõigi kasvatusorgani-
satsioonide ja partei asi. Peame
võtma ka maanoorpõlve, käitiste
noored, kes tõepoolest kuuluvad ame-
tühingule. Kuid ka täiskasvanule
peame suunma oma sõna: otsustav on
noorpõlve tööle parteis meie täiskas-
vanad seltsimeeste eeskujul! (Küdu-
avaldised) Mis näiteks peavad noo-
red seltsimehed mõtlema, kui meie
tarvitajateühingud keelduvad aseta-
mast oma majadele proletaarlike or-
ganisatsioonide kuulutusekaste (Va-
helehiite: Väga õige!) Sellelaolisi
asju on palju enam, ja see mõjub
noorpõlve allasuruvat. Eriti ajal,
kui meil on püüda suur otsustav
võitlus sotsialismi eest. Näide ja ees-
kujul on parim kasvatus. Meie, noo-
red, seisame ja langeme koos partei-
ga. Sotsialistlik noorteliikumine on
partei noorteliikumine ja ta ei taha
midagi muud olla ega teha kui võita
noorpõlve suurte tulevikuülesannete
lahendamisele (Küduavaldised).

TALVINE VÕITLUS

Siin ei olnud küsimus hetke innustuse põhjustatud ega demagoogiliste vahenditega esilekutsutud võitlusest; rüseeleti argipäevase töö alalisel rindel. Liikmeid ei pingutand löögiks kaasakiskuv muusika ega lehvivad lipud, vaid kannustas pilt leivatust kodust, mis vajab kiiret abi. Ei püütud võimu ega au; raske nälg kihutas, sundis pingutama igapäevase leiva eest.

Sundis pingutama viimase jõunatukeseeni.

V. Silinš: Töötu

Raiuma puid. Laasima neid. Lõikama neid täpselt ühepikkusteks. Koorima nii saadud puid. Tegema seda kõike pakases, tuisus, ja magama ööl loomalikult rasket und saunas, mis õhtul oli auravalt kuum, kuid hommikust ööd karmilt külm.

See ei olnud Antti Kovalaise esimene võitlustalv sellel rindel. Juba kaheksandat talve ta veetis suurte metsade süles. Viis neist oli olnud häid tööaastaid, ja nende julgustatuna oli usaldand võtta naise. Just kriisiaja künnisel. Ta oli saand kit-

sad ajad nagu pulmakingiks. Nüüd pidi pingutama kahe eest ikka vähe-neva palgaga.

Vilund mehe kindlusega ta liikus talvise laanes. Lumi uputas. Võsad ja puude oksad kiskusid riideid. Tuul rebis ja tõukas. Kuid saag laulis võiduka töö hümmi, laulis kirglikult, olgugi kindlasti. Puud lange-sid inimese teelt; vanade mändide laul lõppes inimese viisi ees. Kirves paukus ja vingus puukoores. Kus ta käis, kasvasid puhaste külgedega propside pinud järele.

Saag! Lõikab! Koor! Puhkuset! Hetkest hetke!

Alles õhtul, kui maa üle laotuv öö sundis loobuma võitlusest metsa vastu, kui see neetud pimeduse haldjas peitis silmad oma musta kuue hõlmadega, oli aeg peatuda. Ainult hetkeks siiski. Mõte hindas päevatöö tulemuse markadeks. Hindas ka söögiks kulutatud markade arvu. Siis suusad pöördusid öömaja poole.

Antti Kovalainen ei olnud õrntundeline unistaja. Siin metsades ta ei jäänd unistama kodust, mille hääks rühmas. Kodu püsis küll mõttes. Väike onn järve rannal. Onnis naine. Armas. Kuid ei nutmapanevalt armas, olgugi et teadis ta kannatavat palju puudust. Nutu ega nukrusega teda ei päästeta kannatustest, päästetakse sitke, arvutatud, teadliku kõva tööga. Seepärast suusakepp paindus hange ja juhtis teda kindlasti sauna poole. Oligi päeva sitke töö tootnud ainult selle leiva, mis ta ise oli tarvitand. Koju ei olnud jäänd midagi. Kuid teadmine sellest ei tõstnud ohetki ta rinnast, vaid see sünnitas mõtte: homme kõvemini!

Kodu, jaa. Siin seda ei unistata, selle hääks tehakse tööd. Antil oli võidutahe, kõva kui teemant, ja sangari mõte, külm nagu teras.

Seepärast ta ei võind täiesti sulada sellesse hulka, kelle seas õõbis. Varem küll. Ta oli olnud töömeestest üks, sama luu ja liha, sama hing ja tahe. Kuid need siin — need ei ole temasugused. Usuta, lootusetu, energiatu, näljast närvilised. Talle oli tüütu see virelemine ja lõtv rahulole-

matus, mis valitses seda hulka.

Ei sellepärast, et ta oluks rahul olukorraga. „Tegin tööd kui hull“, juhtus ta ütleva töölt tulles, „ega saand mõistlikku leibagi enesele“.

„Ei nüüd keegi jõua saada viletsatki leiba“, ohkas nukker hääl. Ja jutt leivast tõi jälle närvilist kõminat sauna.

... Leib, kes nüüd seda saab... kolmkümmend penni tükist, see ei saa kahtkümmendki päevas... mis paganaga sa naist toidad... ei saa tööajal ise süüa — ja siis lapsed — — küll see on — —

Ühetaoline porin ja urin, närviliste häälte kaos. Näljast kiirgama läind vaate pingutus ja lend nagu eksind laevade otsivad helgiheitjad. Kus on sadam? Kes juhib? Mis koos? Või oleme karil ja hukume?

— — Marksistide süü — — välis-
turud on suletud — — need neetud
vene käsikud — — nõuavad suuri
palku nagu ministrid — — no ütle
mässajaid — — ainult streigid ja
mässud — — ja enam üldse ei jõuta
maks palku — — ega ole töörahu —
— aga teevad streike praegugi — —

„Kas töölised on saand liiga suuri
palku, kuna kogu kriis tuleb tarvita-
mata kaupadest? Kui palgad oleksid
küllalt suured, ei oleks kuhjunud ta-
gavarasid ega olekski kriisi“. Antti
Kovalaise hääl mürises nagu sünge
äike. „Mina tean, et olen tarvitand
kõik oma palga toiduks, ja nii on
teind muudki töölised. Ja töörahu!
Nüüd vist Soome töökohtadel on
rahu, kui kümneid tuhandeid on
aetud minema ja kui allesjäänuile
maksetakse nii vähe, et need ei jaksa
tuua rahutust töökohtadele“.

Sõnavälvade valgustatult hulk va-
biseb. Pilkude tuleheitjad otsivad
tugipunkte, ega leia; laevad kõigu-
vad eksimuina ja inimesed vaatlevad
oma ümbrust välvade valgusel.

„Küllap süü on neil, kes on löönd
läbi meie töövilja. Marksistid on
hoiatand nende eest, aga pole seda
põhjustand“.

Välk löi selgesti ja vabistas nalju-
tatud ja ekslevat hulka. Nad vaiki-
sid. Süngelt vaikis ka Kovalainen
nagu välvudest vabanend pilv. Ta
vaatas kaugemale kui need teised, ja
ta vaade kandus kaugemale ette-

poole, mispärast üksikud hetked ei
lõhkund teda. Kuid teda äritas näl-
jahetkede laastatud hulga lühinäge-
lus, seda ei võind vaadata vaikides.
Ja iga kord selliste pursete järele ta
ütles:

„Olete lühinägelised. Teie ei oska
kaitstagi oma hullust, vaid vaikite.
Kuid küllap keegi teist tahab mulle
vastata, kuna olen paljastand teie
häbematu rumaluse, küllap keegi
teist tahab suurendada oma häbi ja
nõuda minu vallandamist töölt. Sel-
leks ei ole vajagi julgust, jätkub
ainult paarist sõnast tööjuhatajale“.

Kuid keegi ei teind seda. Ta võis
rühmata rahus edasi.

Päevad veersid põletavkuumadena
tööst ja tilgutasiid sooja higi hange-
dele. Vinguvad tuuled töid säravat
lund, mis mattis oma kristallisülle
pakase jäätatud higipiisad — luge-
matu hulk piisku näljaste muret ja
häda, muret kodu pärast, häda laste
eest.

Ja pimedad ööd rändasid üle maa
nagu hullud haldjad, vedades mehed
kuuehõlmadega metsast sauna. När-
vilisse kõminasse. Abitusse lootuse-
tusse. Hädaliste pilkude risttulle.

Iga lihas pingutus äärmuseni. Iga
närv loovutas viimse energianatu-
kese. Kuid nalja tont kummitas kõi-
gest hoolimata külmade, ahnete jää-
silmadega. Kovalaiski. Olgugi et
ta oli häa metsatöeline.

Enne jõulu metsatöö lõppes. Laas
oli lage. Ainult allesjäänud seem-
nepuud laulsid tuules. Laane tuhan-
ded pasunad ja kandleid olid lakand
mängimast, töö laul oli pannud vai-
kima nende hääle, kuna näljane san-
garihulk läks rünnakmarsis võitluses
oma elu eest. Ei olnud küsimust
mingi hetke vaimustatud võitlusest.
See oli olnud visa sõda töö rindel iga-
päevase leiva eest. Märgiks uued
propsipinud, töö laulu vormund vii-
sid.

Võitlus oli lõpnud. Kas võiduga?
Või kaotusega?

Kellele mida.

Mõnele: karmi toitu tööajaks.
Leiba, võid, liha. Piima ei. Keede-
tud toitu ei. Kortriks saun. Ei pu-
hastamisvõimalust.

Teistele:

Meeste laialimine, kojumine oli

samasugune kui koosoleminegi: lootusetus, mille katkestas aegajalt närviline nurin ja hädalised pilgud nagu pimedasse eksind laevade otsivad helgiheitjad.

Antti Kovalaise kojumineku oli samasugune kui ta olemine metsaski. Vaikides ta kogus oma vähesed kraamid, viskas koti selga ja astus suuskadele. Mõte hindas külmalt sügistalve võitluse tulemuse: vähe üle saja marga raha, summa, mis ei tasu tarvitatud riiete ja tööriistade väärtust. Kepp paindus lumme. See tõukas teda kindlasti kodu poole.

Kodu poole, mille ta teadis olevat külma, toiduta ja rõõmuta.

Sinna suusatades ta nägi tihti oma

ees nägemust: raiutud mets täis propsipinusid. Taustal koduonn. Vahest nägemusvaheldus: väike tuba, naine ootab, karbid ja kapid toidust tühjadena ootamas. Ja jälle uus pilt: jõulu — samasugune argipäev kui kõik teisedki.

Koduonni rannast oli imeliselt raske tõusta. Pidi pingutama viimse jõu. Ta mäletas mõnd eelmist koju-tulekut ja teadis, et mida raskem koorem oli tuua, seda kergem oli käik. Ei olnud ennem nii raske.

Ta jättis suusad aeda ja astus trepile. Käsi tõusis koputuseks. Siis ohe tõusis sügavalt rinnast, esimene raske hingatus kogu sügistalve kes-tes. Siis ta koputas.

ÜKS KLASSIVÕIMU OHVER LÄTIS

Hiljuti Riias ühel meeleavaldusel politsei vangistas noorsotsialisti Fricis Gailis'e, 26-aastase töölise, ja viis ta poliitilisse politseisse ülekuulamisele. Kauavältava ülekuulamise ajal Gailis hüppas kolmanda korra aknast alla ja vigastus surmavalt. Esialgu jäigi saladuseks, mispärast ta oli vangistatud, mida ja mis kuul vangistatult taheti teada saada.

Gailis'e matused 10. jaanuaril kujunesid Riia proletariaadi võimsaks meeleavalduseks. Sotsialistlik noorteorganisatsioon (Darba Jaunatne) korraldas matused, osa võttis ka parteiorganisatsioon ja hulk ametiühinglasi. Töölismaja juures matuserong peatus, ja partei esimees Fr. Menderts omas lühikeses kõnes ütles:

Meie ees on noore töölise Fricis Gailis'e keha, kes hukkus traagiliselt ja minetas meie read. Kuidas ta suri, ei ole meile täiesti teada. Meie teame aga küll, kuidas käideldakse töölisi kodanlise võimu asutistes. Meie võime kujutleda, mis tuli üle elada ja kannatada noorel töölisel enne, kui ta astus sellise sammu. Tema surm on uus meeldetuletus töölisparteiile pidada võitlust kodanlise võimuga. Võib öelda kindlasti, et kuni püsib lagunev kapitalistlik-kodanline võim, on paratamatud töölisklassi ohvrid. Töötagem siis selle puusürgi juures, et peame organisee-

ritud võitlust kodanlise vastu. Täna on kõigi tööliste leinapäev.

17 punase organisatsioonilipu saatel paaristtuhandest inimesest koostuv leinarong läks surnuaiale, kus partei abiesimees A. Rudevics ütles oma järelehüüde:

Täna matame jälle kodanlise võimu ohvri, Fricis Gailis'e. Ta oli tüübiline tööline ning elas kõigi oma klassi rõõmude ja muredega. Ta ei võind leppida olemasoleva õiglusetusega, ta võitles mitte oma isiklike huvide vaid tööliste üldhuvide eest. Ta sattus poliitilisse politseisse, ja enam ei tulnud tagasi elavana meie juurde. Must loor katab meie eest ta elu viimaseid minuteid. Tulime süüa mitte leinama teda, vaid avaldama oma protesti kodanlise võimu vastu. Meie protesti ei saa lüümatada. Meie astume oma protestiga õiglusetuse vastu. Puhaku Gailis Rainis'e surnuaial — tuhanded teised jätkavad ta võitlust.

Siis ütlesid oma saatesõnad sotsialistliku noorsooliidu esimees E. Vitols ja Riia sots.-dem. organisatsioonide esindaja Elza Ozolins, ning leinamuusika saatel asetati pärjad kal- mule.

Riia töölised ei unusta seda klassiriigi ohvrit! Ei või unustada ka meie teda ega paljusid teisi lähedal ja kaugel. Organiseeritud võitlus olgu töölisklassi leinavormiks!

RINGVAADE

Kauges-Idas

mürisevad jälle kahurid, mis olid jäänud vaiksemaks pärast seda kui Jaapan oli kiskund Hiina territooriumi küljest Mandžuuria provintsi oma võimu alla („iseseisvus“). Jaapan on feodalismi ja moderni kapitalismi segu, seega kahekordse viletsusega, kuna sääal valitsevad mõlemi korra erilised halbused (feodaalkorra täieline kodanikuõiguste puudus ja kapitalistlik tööpuudus). Kapitalistlik kriis on teravalt haarand ka Jaapanit. Mandžuuria vallutamiseiga valitsus lootis olukorda Jaapanis veidi pehmendada, aga see ei annud mingeid tulemusi, kuna ju sõjategevus koormab rängalt rahvamajandust. Jaapani imperialism püüab aga riiklikult nõrga Hiina kulul hankida endale uusi kasusaamise võimalusi (töölised aga töötavad äärmiselt viletsais tingimuis 10 ja enam tundi päevas), valitsus aga püüab rahva tähelepanu kodustest raskustest sumbutada välise sõja mürinasse ja uute asumaade saamise lootusse. Kauaks see tal aga ei õnnestu. Jaapan käärrib seesmiselt, ta töölisel organiseeruvad intensiivselt.

Praegu kestab Hiinas põletamine ja elanike massiline tapmine Jaapani imperialismi huvides. Rahvasteliit aga peab aru juba aastaid ja palju tal seda teha polegi: Jaapani diplomaadid teatavad lühidalt, kui Rahvasteliit Kauge-Ida küsimuse lahendamisel ei arvesta Jaapani „õiglasi“ huvisid, siis Jaapan lahkuh Rahvasteliidust. Rahvasteliitu juhtivate riikide esindused pole huvitatudki survevaldamisest Jaapanile (majanduslik boikott jne.) ega õiguse andmisest Hiinale, sest siis varsti Hiina võiks sama nõuda iga Euroopa riikide vastu, kelle röövpoliitika Hiinas pole vast nõnda otsekohene kui Jaapani oma, aga samu eesmärke taotleb. Sepärast ka tõsisem hoiatus Jaapanile Euroopa suurriikidelt, eesotsas Inglismaaga on olnud: Ärgu Jaapan nende huvisid puutugu! Ja Jaapan on täitnud selle nõude: sõda kestab Kauge-Idas. Rahvasteliit on näidand sellega enda täielikku võimetust rahu kindlustamiseks.

Noor Hispaania vabariik,

mis tõusis sõjalise diktatuuri kokkuvarisemisest aprillis (1931) võrdlemisi väheste ohvritega, ei püsi kergetelt. Kapitalistliku kriisi tulemused ei puudu siingi, kuna revolutsioon ei arenend edasi mahajäetud maal loomulikult sotsialismi, vaid revolutsiooniline valitsus sotsialistide osavõttel piirdus kodanliku demokraatia nõudmisega kapitalistliku tulundussüsteemi täie edasikestmisega. Revolutsiooniline valitsus pidi juba alguses revolutsiooniliste tööliste vastu tarvutama surveabinõusid et hoida „korda“ riigis. See lõi tööliiskonnas soodsa pinna äärmuslaste agitatsioonile, kelleks Hispaanias (nagu üldse Euroopa lõunapoolses osas) on sündikalistid (parlamentliku võitlust eitavad anarhistlikud grupid). Käesoleva aasta jaanuari alul sündikalistide juhtimisel tõusidki mitmel pool organiseeritud mässud valitsuse vastu, mis nõudsid hulga veriseid ohvreid mõlemilt poolt.

Hispaania vabariiklik valitsus seisab võrdlemisi nõrgul jalgal, kuna ühelt poolt õonestavad monarhistid, teiselt poolt aga kapitalistliku kriisi teravnedes ja viletsuse süvenedes langeb eriti talupoegade, aga ka tööliste poolehoid noore vabariigi valitsusele. Ainult kindlalt organiseeritud ja teadvustatud tööliisklass kasvatahes hulki marksistlikule sotsialismile võib ületada raskused kapitalistliku süsteemi ületamisega, ja Hispaania kiireltedenev sotsialistlik liikumine püüab seda ette valmistada.

Genfi Töökonverents

mis algas 10. jaanuaril, käsitas seekord tööaja lühendamise küsimust. Töökonverentsidele saadetakse teatavasti võrdsel arvul tööliste ja tööandjate esindajaid ning valitsuste esindajaid kaks korda rohkem, moodustades seega poole konverentsi saadikuist. Seega valitsuste ja tööandjate esindajail kokku on küll $\frac{3}{4}$ enamus konverentsil, aga koduste olude ja organiseeritud tööliisklassi survel osa valitsuste esindajaid lepib kokku tööliste esindajatega, seega jõutakse ka mõnikord edasi uute tähiste püstitamisel sotsiaalsäadusandluses.

Käesolevalgi konverentsil määratu tööpuuduse ja organiseeritud töölisklassi survel Saksa, Prantsuse ja mõnede teiste valitsuste esindajad nõudsid tööaja lühendamist (40 tunnine töönädal). Tööliste esindajad nõudsid tööaja lühendamise nõude asetamist ka põllumajandusele ja teiseks, et tööaja lühendamisel *ei tohi väheneda palgad*, kuna valitsuste esindajad rääkisid ainult tööliste elustandardi säilitamisest, mida mitmeti võib seletada, ja lõpuks otsustatigi jätta palgaküsimus lahtiseks.

Ka 40-tunnilise töönädala maksma-hakkamine ei too veel täielikku lahendust, kuna teame, et määratu hulk töölisi töötab ainult 2—4 päeva nädalas (mitte ainult Eestis), seega palju vähem kui 40 tundi. Ometi aga üldise 40-tunnilise töönädalaga hulk töötuid leiaksid jällegi koha produktiooniprotsessis ja kõvendaksid seega ka organiseeritud töölisklassi ridu, kes siis suurema jõuga võib asuda uutele võitlustele oma olukorra parandamiseks ja sotsialismi saavutamise eelduste loomiseks.

Proletariaadi ühtluse

küsimus on olnud viimasel ajal jälle tõsiselt kõnes. Mitte kommunistide manöövrid töölisklassi ühise rinde loomise tähe all sotsialistlike organisatsioonide nõrgendamiseks, vaid sotsialistid on jällegi pakkund kae proletariaadi ühendamiseks. Austria Partei möödunud kongressil avaldati nõue Internatsionaalide ühiste nõupidamiste korraldamiseks (vaata „Rünnak“ nr. 8, 1932), Tšehhoslovakia sotsialistlik leht „Pravo Lidu“, toetudes Praha metallitööliste ametiühingu otsusele, on pannud ette sõlmida sotsialistide ja kommunistide vahel „mittekallaletungi lepingud“, kuigi jääksid alles mõlemad iseseisvad organisatsioonid, oleks lõpetatud ometi proletariaadi vennavõitlus, mis tähendaks sammu ühtluse poole. Tõsi, Tšehhoslovakia kommunistid lükkasid ettepaneku tagasi, kuid ajalooline paratamatus ise sunnib päale proletariaadi ühisfronti, ja siis proletariaadi jõud ei ole ainult sotsialistide ja kommunistide jõudude aritmeetiline summa, vaid see kasvab hoopis suuremaks. E. T.

KIRJANDUST

Mait Metsanurk: Taaniel heitleb.

See uus raamat käsitleb praeguse kriisi psühholoogilist mõju. Vaatlu-sealuseks on küll üksikisik, karjapoi-sil omal jõul arenend telegrafistik, punase mütsiga jaamaülemaks ja lõppeks riigiametnikuks. Aga selle saatus ja psühholoogiline areng ametistvallandamisel on tüübiline. See on kunstiline illustatsioon *kesk-kihtide pauperiseerumisest* (viletsusse sattumisest). Metsanurk tuleb samale tulemusele, kuhu meiegi mark-sistidena jõuame. See inimene vangub kahe äärmuse vahel truualam-likkusest kommunismini, saab mäs-sajaks, kes Metsanurga positiivsete kujude hulka kuuluvana küll ei jõua mõtteist tegudeni.

See raamat loetud, meile saab veel kord selgeks ka Hitleri ja muu-de selliste liikumiste ajutise edu põhjus. Need liikumised on suutnud haarata vaesusse sattunud keskkihid, kes ei taha kergesti liituda sotsia-listlikult organiseeritud töölisklassi-

ga ja keda samuti ei suuda haarata sotsialistliku liikumise tihti liig tasa-kaalukas toiming, rahulolematust aga nõuab *kiire* pöörde võimalusi.

Ei saa jätta märkimata ka raa-matu lõpplehekülgedelt tänase klas-siühiskonna *kooli*; lühikeses dia-logis tehakse selgeks kooli eluvõor-sus ja selle eemaldumine eriti töö-lisklassist, kelle lapsi kooli abil püü-taksegi võrutada oma klassihüvi-dest ja omast klassist. E. T.

Ratsionalist.

Sellenimeline kultuurpoliitiline aja-kiri hakkas detsembris ilmuma Tar-tus *Max Laosson'v* toimetusel. Aja-kiri tahab täita lünga, mis on vaba-mõtlejate (usust vabanenute) ajakir-ja puudumisega. Kahtlemata ei ole vabanemine usulistest eelarvamustest ja kiriku mõjust kaugeltki ühtlase ühiskondliku rühmitise asi — see huvi haarab nii töörahvast kui ka kodanluse mõju all olevaid intelli-gente. „Ratsionalist“ on määratud

poliitiliselt kas passiivseile või mitmesse leeri kuuluvaile intelligentidele, mispärast ta kuidagi ei taha siduda end töölisliikumisega. Neile meie seltsimeestest, kel on huvi usuliste küsimuste poolt või vastu, ajakiri pakub kahtlemata palju väärtuslikku. Üksiknumbri hind 35 senti, poolaasta 2 krooni. (Toimetus: Tartu, Tööstuse 13, 16).

ESTP 7. KONGRESS

peeti 28. ja 29. detsembril Tallinnas 176 saadiku osavõttel. Vennasparteid esindasid K. H. Viik ja Miina Sillanpää Soomest ning A. Rudevics Lätist. Kongress arutas pikemalt poliitilise momendi küsimust, kus võeti hoogsasti sõna valitsusesoleku arvustamiseks kui ka selle kaitseks, siis lähemaid ülesandeid majanduslikes võitlustes, omavalitsuse küsimust ja partei põhikirja muutmist. Eesti Noorsotsialistliku Liidu tervituse andis kongressile sm. Alfred Masing, rõhutades, et noorsotsialistid eelkõige on huvitatud partei organisatsioonilisest ühtlusest ja proletariaadi löögijõu kogumisest. Partei uue keskkomitee moodustavad K. Ast (esimees), M. Martna ja J. Piiskar (abi-esimehed), O. Gustavson (sekretär), Alma Ostra-Oinas, A. Gustavson, A. Jõeäär ja K. Freiberg (abisekretärid), K. Virma (laekur), A. Rei, L. Johanson, E. Joonas, A. Oinas, N. Andresen ja O. Pärn.

K. H. VIIK

TERVITUS ESTP 7. KONGRESSILE

Soome sotsiaaldemokraatia saadab teile minu kaudu oma soojemad vennalikud tervitused. Oleme rõõmsad, et Eesti vennaspartei käsi käib hästi ja ta on elavas tegevuses.

Praegu, kui kogu maailma töölisi surub majanduskriis ja reaktsioon, peame julgustama üksteist, et peaksite vastu praegustele raskele aegadele paremate aegade lootuses. Soome töörahvas on kindlasti neid, kes vajavad julgustust. Erakordse raskusega meid on rüüvanud majanduskriis. Tööpuudus on kasvand suuremaks kui kunagi enne, käsitades praegu kindlasti umbes 100.000 töölise. Ainult Helsingi töötute arv on

tõusnud ühe kümne tuhande. Samal ajal palgad on langend nii, et need üksikuid aladel on ainult pool sellest, mis oli enne kriisi. Laiade rahvakulade ostujõud on eriti nõrk, ja põllupidajad juba on hakanud mõistma, et kui tööline ei või osta, siis talupoeg ei või müüa. Seda oleks pidand mõistma juba kolme aasta eest, kui rutati alandama palku nii põllumajanduses kui tööstuses.

Reaktsioon on kasutand seda töölisklassi häda. Paljudes suurkäitistes terroriseeritakse majanduslikult sotsialistlikku töörahvast, ja mitmes paigas sel teel on hävitatud töölisorganisatsioonid. Meie kehvel organisatsioonidel on raske püsida majanduslikult. Meie käes on küll veel üle kaheksasaja töölismaja, mis moodustavad Soome töörahva väärustuslikema varanduse, ja teeme kõik mis võime nende kaitseks. Kuid neist majadest, mis olid sattund kommunistide kätte ja mis on siis võetud ametivõimude kätte, mitmed on saand meie vastaste omanduseks, kuna rahapuudusel meie ei jõudnud neid päästa.

Meie parlament on ikka olnud selles koostises, mille ta sai 1930. aasta terrorivalimistel. Kodanlus on tarvitanud oma ülivõimu, pannes ikka uusi ja kõrgendatud maksusid kehva rahva kanda, nagu pidades töölisklassi maksujõudu piirituks.

Edasi, majanduskriis on nõrgestand meie töölisklassi. Reaktsiooniline lapualikumine ei oleks suutnud seda. Kõigest hoolimata Soome töörahva seas valitseb veel palju vaimustust, tegevustahet, tulevikuusku. Õige, liikmete arv on olude sunnil langend; meil on praegu ehk 25.000 liiget. Kuid tegevus on elav nii Helsingis kui mujal. Mainin, et läind suvel hakati tarvitama uut tegevusvormi, nimelt maakonnapiidu, kust võtab osa kogu maakonna töörahvas ja kus esitatakse kõige paremat, mis töölised on saavutand nii vaimse kui füüsilise kultuuri alal.

Reaktsiooniline lapualikumine praegu enam ei tundu nii hädahohtlikuna kui varem. See kaotas palju pooldajaid, kuna ta iseloom sai selle

aasta mässukatse puhul hoopis selgemaks ka kodanlastele hulkadele; õige, kõrgemad ühiskondlikud ringid on suurelt osalt küll väga reaktioonilised. Päris parempoolne partei sattus sügisel lapualaste kätte, kuid samaski parteis on tekkinud opositsioon lapua vastu. Kui siis riigipöördehüdaht praegu on väiksem kui varem, peab ometi olema valvel. Reaktioonäärid loodavad ikkagi, et tekib nende püüdeid kergendav rahvusvaheline olukord. Näiteks, kui kõneldi, et Eesti mõned reaktioonilised elemendid ähvardavad demokraatiat, siis Soomeski vastavad elemendid uskusid, et nende Eesti vaimusugulastel õnnestuvad need püüded. Meie vastastel on selgus rahvusvahelise solidariteedi tähendusest.

Kuid ei Eestis ega Saksas olud ole arenend nii, kui reaktioonäärid seda on lootnud. Ja meie, Soome sotsiaaldemokraadid, loodame hardalt, et demokraatia Eestis süilib edaspidigi, kuna demokraatia on ka tööliskümise kogu arengule paratamatu. Teame, et sotsialistlik töörahas on, Eestis nagu kõigil maal, demokraatia kindlaim tugi ja kaitse.

Soovime teile õnne eriti innuka noorteliikumise puhul, mis viimastel aastatel on arenend koostöös parteiga. See on tagatiseks, et teie liikumine püsib võimsana ja elavana. Võisime tutvuda sellega läind suvel, kui Eesti noorsotsialistide käis Helsingis Põhjamaade sotsialistlikel noortepäevil, ja meie panime tähele, et meie peame neilt õppima.

Meid huvitavad need vaidlused, mis esinevad parteikongressil. On palju raskeid küsimusi, mis meie ajal kõigi maade töölisparteid peavad otsustama. Loodame, et teie kongress õnnestub, et see leiab lahenduse kõigile küsimustele, et see kindlustab parteid ühtlasena, võimsana, mõjukana, kaitstes Eesti demokraatiat ja tööraha eluvõimalusi praeguses ühiskonnas ja juhtides käiku sotsialistliku ühiskonna poole.

Noorsotsialistid ESTP uues põhikirjas.

§ 39¹⁰. Noorte juhtimiseks töölis-

liikumisse, nende poliitilise ja üldise enesekasvatuse korraldamiseks, ning noore generatsiooni erinõuete täitmiseks partei osana toimib kohalikest ühingust koostuv Eesti Noorsotsialistlik Liit eri kodukorra alusel, mis võetud vastu Liidu kongressil ja kindtatud partei keskkomitees.

§ 39⁹. Noorsotsialistlike ühingute liikmete vastuvõtt parteiühingute täisõiguslikeks liikmeiks toimub alates 21. eluaasta algusest parteiühingute juhatuste poolt nimestike järgi, millised esitatakse noorsotsialistlike ühingute juhatuste poolt.

§ 39¹². Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus on esindatud partei kongressil ühe hääleõigusliku liikmega.

§ 39¹³. Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatuse otsusel võidakse kutsuda ellu noorsotsialistlikud maa- ja linnabüürod, mis teotsevad Liidu kodukorra järgi.

EESTI NOORSOTSIALISTLIKU LIIDU 7. KONGRESS

Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus kutsub Liidu 7. kongressi kokku Tallinna 9. ja 10. aprilliks järgmise päevakorraga:

1. Rakendus.
2. Tegevuse aruanne (ref. O. Pärn).
3. Noorsotsialistide organisatsiooniline areng (ref. N. Andresen, E. Tuiman, O. Pärn).
4. Kriis, noorpõlv ja sotsialism (ref. L. Metslang ja I. Rebane).
5. Tegevuskava (ref. L. Karoll).
6. Valimised kodukorra järgi.
7. Kongressil algatatud küsimused.

Iga ühing olgu esindatud! Kongressil on hääleõigus ühel pääkoosolekul valitud esindajal iga 15 liikme kohta.

Loodame kongressil näha ka välismaade vennasliitude esindajaid.

Kongressile järgneb kolmepäevane kursus organisatsioonitegelastele teoreetilistes ja praktilistes küsimustes.

SOOME SOTS.-DEM. TÖÖLIS- NOORSOGLIIDU RÜNNAKU- AASTA

Soome vennasliit on avaldand üles-
kutse aasta alguseks, kus pääle muu
öeldakse:

„Tänades läind aastal tehtud ka-
sulikust koostööst, kutsume sellega
kõiki ühinguid ja üksikuid seltsimehi
rünnakusse, mille sihiks on 5.000 uue
liikme vallutamine meie organisat-
siooni 1933. a. kestes.

Eri maadelt tuleb teateid, mis kõ-
nelevad meie vennasliitude võitu-
dest. Meie seltsimehed Rootsis, Taa-
nis ja Eestis, et mainida ainult lähe-
maid naabreid, suurendavad aast-
aastalt oma liikmete arvu ja süven-
davad tegevust. Samas suunas läheb
areng paljudel teistel Euroopa maa-
del. Ikka üldisemalt mõistetakse
sotsialismi paratamatust. Töölis-
noored järgnevad rohkem kui enne
sotsialistliku liikumise kutsele ja
meie ideede võidukäik tormab kõik-
jal reaktsiooni vastu tõkkeist hooli-
mata....

Siht: 5.000 uut liiget meie rida-
desse! Sotsialistlik liikumine noorte
kaudu võidule!“

Soome liidus praegu on 5.000 liiget,
nõnda sihiks on aasta jooksul luua
liit kahekordseks. Kas meie ei peaks
tegeme sama?

Lugejaile

Eelmine aastakäik lõppes nr. 8-ga. Olse talitusel tellijad saavad tellimist
uuendamata järgnevad kaks numbrit eelmise aasta arvel. 1932 a. sisujuhatus ja
tiitelleht tuleb kaasa nr. 2-ga. Talitus loodab, et see muudatus ei too suuremaid
segadusi, kuna käesoleval aastal „Rünnak“ ilmub tavalisel määral, s.o. 10 numb-
rit aastas.

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekanaja. Toimetus: *Nigol
Andresen, Erik Tuiman, Johanna Veeberman*. Vastutav toimetaja ja
väljaandja *Mihkel Mihkelson*. Ilmub Tallinnas kord kuus pääle juuni ja
juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus
ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.

ENL kohalikke konverentse

Kagu-Eesti Noorsotsialistlik kon-
verents peeti Tartus, 22. jaanuaril.
Ettekanded olid N. Andresenilt, M.
Mihkelsonilt, O. Pärnalt, J. Rebaselt
ja V. Eierilt organisatsioonilistest
küsimustest. Uude büroosse valiti
A. Marmor, S. Eier, A. Kärstna, A.
Lõhmus ja J. Toom Tartust, A. Juur
Vana-Kuustest, A. Laane Haaslavalt,
K. Lebewohl Tõrvast ja L. Kull
Antslast.

Tallinna-Harju konverents peetak-
se 8. märtsil.

*Tugedes töötavate rõhuva enamiku
huvidele ja rajanedes selle enamiku
kasvaval teadvusel oma tõelistest hu-
videst, proletariaadi sotsialistlik dik-
tatuur sel viisil ei sisaldu tema tahte
vägivaldses päälesurumises rahva-
enamiku tahte, vaid selle tahte
organiseeritud teostamises proletar-
iaadi kui töötava enamiku revolutsio-
onilise eelvoe poolt.*

Friedrich Engels (1895).

Sellise sotsiaalse revolutsiooni vaj-
aliseks eeltingimuseks on proletar-
iaadi diktatuur, s. o. sellise võimu
vallutamine proletariaadi poolt, mis
võimaldab tal suruda alla ekspua-
teerijate igasuguse vastupanu.

G. Plehanov (1903).

Meie kaanepilt: Charley Toorop:
Maailmõlised